

DERNEKLERİN KURULUŞU VE TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI

Av. Hülya ECER*

ÖZET

Çalışmamızda derneğin ne anlama geldiği, kimlerin kurabileceği, kuruluş koşulları ve şartları, derneklerin kuruluş süreci ve tüzel kişilik kazanması, özel hukuk tüzel kişiliği olması bağlamında dernek tüzel kişiliğinin hak ve ehliyeti, dernek kurma hak ve özgürlüğü hem uluslar hem de uluslararası mevzuatlar perspektifinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dernek, tüzel kişilik, hak, dernek kurma, sistem

ABSTRACT

In our working we will discuss what is the meaning of the association, who can establish associations, what are the establishment conditions and what are the conditions of associations, how does an association gain and how can we find their foundations and legal personality. As a private juridical person, the rights and qualifications of the juridical person of the association shall be dealt with. The right to set up an association and its freedom will be dealt with in the perspective of both national and international legislation.

Keywords: Association, legal entity, rights, establishment of association, system

---

*Diyarbakır Barosu, Avukat; Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

I. GİRİŞ

Dernekler, kişilerin kanuna uygun amaçlar çerçevesinde bir araya gelmesi ile oluşturulan kapsamı geniş bir hak ve özgürlük biçimi olup Anayasada kişisel özgürlükler kapsamında sayılan dernek kurma özgürlüğü (Any.mad.33) kapsamında aynı şekilde Anayasaya uygun olarak sadeleştirilmiş bir dil ile Türk Medeni Kanunu ve Dernekler Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Gerek Türk Medeni Kanunu'nda (TMK)¹ gerekse Dernekler Kanununda (DK)² mevzuat derneklerin usul ve esasları ile amaçları maddelerle boğulmamış aksine sade ve her vatandaşın faydalanabileceği bir lafızla ayrıntıların Dernekler Yönetmeliği ve Tüzük yolu ile düzenlenebileceği sade bir prosedür izlenmiştir.

II. DERNEĞİN TANIMIVE DERNEKLERİN GELİŞİMİ

Tüzel kişiler başlığı altında yer alan derneklerin tanımı ve şartları TMK'da tüzel kişilere ilişkin ortak hükümlerden sonra ayrı bir başlık altında yer almakla ayrı bir kanun (DK) ve yönetmelik ile de kanun koyucu tarafından ayrıca düzenlenmiştir.

---

¹ 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 Sayılı yeni Türk Medeni Kanunu

² 23.11.2004 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu

Yasalarımızda kişiler “gerçek kişiler” ve “tüzel kişiler” olarak ikiye ayrılmakla gerçek kişiler; (*hakikî şahıslar-personnephysique*) cinsiyet, ırk, din, dil, vs. gibi farklar gözetmeksizin her bir birey gerçek kişi olarak kabul edilmektedir. Tüzel kişiler (*hükmi şahıs-personne morale*) ise ortak bir amacın gerçekleştirilmesi amacıyla toplanan kişi ya da mal toplulukları olarak tanımlanabilmektedir. Tüzel kişiler de kendi içinde kamu tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişileri şeklinde ikiye ayrılmaktadır.³Bir kişiliğin, tüzel kişilik vasfını kazanabilmesi için öncelikle kanunun tanıdığı sınırlar çerçevesinde kişi ve mal topluluğu olarak kurulması gerekmektedir. İşte bu noktada kamu otoritesine sahip kamu görevi yapan kamu tüzel kişilerinin (Anayasa m.123/3)⁴ aksine, kanun ya da idari bir işlem gereği kurulmadığı gerçeği karşısında derneklerin kanuna uygun olarak kurulması gereken birer özel hukuk tüzel kişisi olduğu sonucuna varabiliriz. Dolayısıyla özel hukuk kişisi olan ve kamu otoritesi ihtiva etmeyen, kanun koyucunun mevzuatta hüküm altına aldığı asgari koşulları gerçekleştirme ile kurulan şirket, vakıf ve dernek özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul edilmektedir.⁵

Dernek kavramı Türk Medeni Kanunu’nda;”*Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir*

---

³ Çağlayan, Ramazan: Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kısıtları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2016, Sayı 7, s.337.

⁴ Anayasa mad.123/3: “Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.”

⁵ Köprülü, Bülent:Medeni Hukuk: Genel Prensipler - Kişinin Hukuku, İstanbul- 1984, s. 400 vd.

amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.” şeklinde tanımlanmıştır (TMK m.56/1). Benzer biçimde Dernekler Kanununda da şöyle bir tanıma yer verilmiştir: *“Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını (...)ifade eder.”* (DK m.2/a).

Bu düzenlemelerin lafzından da açıkça anlaşıldığı üzere derneğin, tüzel kişi vasfına haiz olduğu, gerçek veya tüzel “en az yedi kişinin” kar amacı gütmeyen bir araya gelip derneği kurulabileceği ve en önemlisi de kanuna aykırı olmamak kaydı ile çok geniş kapsamlı bir amaç edinerek izne tabi olmadan kurulan özel hukuk tüzel kişisi olduğu sonucuna varılabilir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde (AİHS) m.11’de *“dernek kurma”* hakkı güvence altına alınmış ise de tanımı ve kapsamını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) içtihatları çerçevesinde belirlenmiştir. AİHM’e göre; *“Dernek,değişken şekil şartlarını yerine getirerek bir amaç etrafında iradi olarak bir araya gelen ve zaman içinde devamlılık gösteren, bireyler topluluğudur.”*⁶ Bu hak, kişinin mevcut bir

---

⁶Sigurdur A.,Sigurjonsson ve İzlanda Kararı, Başvuru No: 16130/90, Karar Tarihi: 30 Haziran 1993, par.31, Kararmetniiçin bkz.

derneğe kendi iradesi ile katılmasını, başkaları ile yeni bir dernek kurabilmesini ve başkalarıyla bir dernek kurmaya veya bir derneğe katılmaya zorlanamamasını ifade etmektedir. Ancak istisna olarak kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşuna üye olma zorunluluğunun getirilmesi sözleşmeyle çelişmemektedir.⁷

Tarih boyunca kişi topluluklarına karşı temkinli davranılmış, devletler nezdinde tehlike arz edeceği endişesi ile bakıldığından sürekli surette önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ancak zaman içerisinde iş bölümü ve çıkar türlerinin çoğaldığı toplumlarda insanlar eş görüşlere ve eş çıkarlara sahip insanlarla bir arada olarak bir nevi kendilerini güvende hissetmek istemişlerdir. Kişi büyük sorunları çözebilmek için dayanışma gereksinimi duymuş ve toplumsal koşulların yarattığı zorunluluklar sonucunda da dernekler kurulmaya başlanmıştır.⁸ Dolayısıyla dernek kurma ihtiyacı toplumsal ve siyasal gelişmeler çerçevesinde şekillenerek gelişmiştir.

Türkiye’de dernek hak ve özgürlüklerinin evrimine bakıldığında toplumsal ve siyasal gelişmelerin evrimiyle büyük ölçüde paralel gittiğini görmek mümkündür. Türkiye’de cemiyet mantığı ile oluşan ve vücut

---

http://www.humanrights.is/static/files/Itarefni/sigurdur_sigurjonsson_gegn_islandi.pdf (07.11.2017)

⁷ Ergül, Ergin:Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru:Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Bireysel Başvuru Yolunun Anatomisi, Temmuz- 2015, s.321.

⁸Yavuziğit, Musa Hikmet:Dernekler ve Demokrasi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 50, Sayı 1, 1995, s.416.

bulan kişi toplulukları toplumsal ihtiyaçların ve siyasal gelişmelerin etkisi ile şekil değiştirmiş ve dernek olarak varlığını sürdürmüştür.

III. DERNEKLERİN AMACI, DERNEK KURMA HAKKIVE TÜZÜĞÜ

Dernekler “*kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere*” (DK m.2/a) “*hukuka veya ahlâka aykırı amaçlar*”ı (TMK m.56/2) hedeflemeyecek şekilde amaç edinip gönüllülük esası ile kar amacı gütmeyen kurulumlardır.

Kanun koyucu tarafından Dernekler Kanunu düzenlenirken kurulması yasak olan dernekler ve derneklerin hangi amaçlarının yasak hükmünde olacağı açıkça hükme bağlanmıştır. Buna göre dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamayacak, Anayasa ve kanunlarla açıkça yasaklanan amaçları veya konusu suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek amacıyla kurulamayacak, askerliğe, millî savunma ve genel kolluk hizmetlerine hazırlayıcı öğretim ve eğitim faaliyetlerinde bulunamamakla birlikte bu amaçları gerçekleştirmek üzere kamp veya eğitim yerleri açamayacak, üyeleri için özel kıyafet veya üniforma kullanamayacaklardır (DK m.30). Dolayısıyla kanuna uygun bir amaç edinen dernekleri birbirinden ayırt etmenin fark unsuru da yine bir derneğin kanuna aykırı amaç edinip faaliyet yürüttüğünün belirleyici unsuru da amaç unsurudur. Dernekler, kişi

topluluğu olup özünde kar amacı değil gönüllülük esasına dayanmakla birlikte amaçlarını gerçekleştirmek için bir takım ticari faaliyet yürütebilmektedir. Ancak bu ticari faaliyetin ana gayesi tüzüğünde yer alan amacın gerçekleştirilmesine yönelik olmalıdır. Yani ticari gaye hedeflemeden ve kar paylaşma amacı olmadan sadece derneğin tüzüğündeki amacını gerçekleştirmek üzere derneklerin ticari işletme işletmesi mümkün olmaktadır.⁹ Ancak ticari işletme işleten dernekler, Ticaret Kanunu çerçevesinde tacir sayılmakta ve ticaret siciline kaydolmaktadırlar. Bu durumda dahi amaçları değişmemekte kuruluş amacına hizmet etme gayesi ile ticari işletme işletmektedirler.¹⁰

Anayasada “*Dernek kurma hürriyeti*” başlığı altında; “*Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.*” diyerek herkesin dernek kurma hürriyetine sahip olacağını güvence altına almıştır (m. 33/1). Yine TMK’nın m. 57 ile DK’nın m.3/1’de fiil ehliyetine sahip her gerçek ve tüzel kişinin bir araya gelerek dernek kurabileceğini açıkça düzenlemiştir.¹¹ Bu sebeptendir ki dernekler açısından tüzel kişilerin kuruluş esaslarından biri olan serbest kuruluş sisteminin bir anayasa hükmü olarak

---

⁹ Alabaş, Mehmet: Türkiye’de Derneklerin Ticari İşletme İşletmesi, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 3, 1996, s.374

¹⁰ Zeytin, Zafer / Ergün, Ömer : Türk Medenî Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Mayıs 2013, s. 115

¹¹ TMK m.57/1: “Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Dernek kurucularının fiil ehliyetine sahip olması gerekir.”

DK m.3/1: “Fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişiler, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.”

yasalarla benimsenmiş olduğunu söylemek mümkündür. Ancak serbest kuruluş esasında dahi kanunun aradığı şartların tamamlanmış olması gerekmekte olup aksi takdirde kişi topluluğu olan dernek tüzel kişilik kazanamayacaktır.

AİHS ‘inm.11’de :”*Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.*”şeklinde bir tanıma yer verilmiştir. Bu tanım ile beraber derneklerin örgütlenme, dayanışma ve kolektif hak arama ve koruma metodu olarak benimsendiği ifade edilebilir.

Ayrıca izne tabi olmaksızın kurulan dernek tüzel kişiliğine hiç kimse üye olmaya zorlanamayacak, aynı şekilde üye olduktan sonra da dernekte kalma yönünde baskı altına alınamayacaktır (Any m.33/2). Gerçek ya da tüzel kişi istediği an derneğe üye olabileceği gibi dernek üyeliğinden ayrılacaktır.

Ancak her ne kadar AİHS (m.11), Anayasa (m.33), TMK (m. 57)ve DK (m.3)amir hükümlerinde herkesin dernek kurma hakkına sahip olduğu söylenmiş ise de aynı mevzuatlarda bu hak ve özgürlüğün belirli koşullar altında sınırlandırabileceği ve faaliyet alanlarının kısıtlanabileceği hüküm altına alınmıştır. Dernek şeklinde örgütlenme hakkının kullanılması demokratik bir toplumda zorunlu tedbir niteliğinde olarak ancak ulusal güvenlik ya da kamu güvenliği gerekleriyle ve kamu düzeninin sağlanması

suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık, ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gerekçeleriyle ancak ve ancak kanunla sınırlanabilmektedir. Aynı şekilde söz konusu maddede güvence altına alınan hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel oluşturmamaktadır (AİHS m.11/2).Anayasa’da da AİHS.’e uyumlu olarak”*Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.*”denildikten sonra paralel bir düzenleme ile (Anayasa m.33/3) herkesin izin almaksızın dernek kurma, üye olma ve dernekten çıkmasını düzenleyen hükmün Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel olmadığını ve bu kişiler hakkında özel kanunlarında getirilen kısıtlamaların esas alınacağı yönünde düzenleme yoluna gitmiştir (Anayasa m.33/6, DK m.3/2).

Dernek kurma hakkı ve özgürlüğünün kanunla sınırlandırılması Anayasa’nın 13.maddesine paralel bir düzenleme olup bu sınırlamaya ilişkin soyut kıstaslar konulmamıştır.¹² Ancak bu soyut kıstaslar gerek

---

¹²Anayasa m.13: “ (Değişik: 3.10.2001-4709/2 md.) Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

devletlere gerekse de kanun uygulayıcılarına geniş bir takdir yetkisi vermemektedir.

AİHS'e göre dernek kurma hak ve özgürlüğüne getirilecek sınırlamalar m.11 sayılan sebeplere dayanmalı ve getirilen sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmalıdır. AİHM'de sadece ikna edici ve zorlayıcı gerekçelerle dernek/sendika kurma özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların haklı olacağını, bu tür durumlarda, "acil bir sosyal ihtiyacın" sözkonusu olup olmadığını belirlerken, devletlerin sınırlı bir takdir hakkının bulunduğu ve bu takdir hakkının da, hem kanunu hem bu kanunu uygulayan mahkemelerin, mahkemeler bağımsız olsalar dahi, kararlarını sıkıca denetleyen AİHM kontrolüne tabi olduğunu ifade etmiştir.¹³

Bu sebeple hukuk sistemimizde de özellikle dernek tanımı ve kapsamı belirlenirken ve mahkemeler tarafından karar verilirken AİHM içtihatlarına ayrı bir önem atfedilmekte, özellikle derneklerin özel bir şekli olan sendikalara ilişkin de bu yolla bir yorum getirilmektedir.¹⁴

---

¹³ Demir/Baykara ve Türkiye Kararı, Başvuru no:34503/97, Karar Tarihi: 12 Kasım 2008, Kararın Türkçe çevirisi için bkz. [http://kararara.com/aihm/turkce2/aihm11186.htm\(07.11.2017\)](http://kararara.com/aihm/turkce2/aihm11186.htm(07.11.2017))

¹⁴ Demir/ Baykara ve Türkiye Kararı, Başvuru No:34503/97, Karar Tarihi: 12 Kasım 2008, (Bkz. AİHM, Belçika Ulusal Polis Sendikası - Belçika, 27 Ekim 1975 ve Swedish Engine Drivers' Union kısmı) Kararın Türkçe metni için bkz. [http://kararara.com/aihm/turkce2/aihm11186.htm\(07.11.2017\)](http://kararara.com/aihm/turkce2/aihm11186.htm(07.11.2017))

Ayrıca, Dernekler Kanunu'nda, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nin m.15'iyle uyumlu bir düzenleme ile çocuklara da dernek kurma ve derneğe üye olma hakkı tanınmıştır. Buna göre onbeş yaşını bitirip de ayırt edebilme gücüne sahip küçükler, yasal temsilcilerinin yazılı izni ile çocuk dernekleri kurabilecek ve hâlihazırda kurulu derneklere üye olabileceklerdir. Oniki yaşını bitiren her çocuk da yasal temsilcinin izni ile çocuk derneklerine üye olabilmekte ancak yönetim ve denetim kurullarında görev alamayacaklardır. Onsekiz yaşından büyükler ise çocuk derneklerine kurucu ya da üye olamamaktadır (DK m.3/3,4,5). Yasak amaçlar ve yasak dernekler düzenlemesine benzer mahiyette kanun koyucu tarafından Dernekler Kanunu'nun m.3'de çocuk derneklerinin ancak; küçüklerin toplumsal, ruhsal, ahlâkî, bedensel ve zihinsel yetenekleri ile spor, eğitim ve öğretim haklarını, sosyal ve kültürel varlıklarını, aile yapısını ve özel yaşantılarını korumak ve geliştirmek amacıyla kurulabileceği düzenlenmiştir.

Kanunlarımızda yabancılara da dernek kurma ve derneklere üye olabilme hakkı verilmiştir. TMK.'nın m.93/1'de "*yabancıların dernek kurma hakkı*" başlığı altında "*Türkiye'de yerleşme hakkına sahip olan yabancı gerçek kişiler, dernek kurabilirler veya kurulmuş derneklere üye olabilirler.*" şeklinde düzenleme yoluna gitmiştir. TMK m.57/2'de "*Dernek kurucularının fiil ehliyetine sahip olması gerekir*" düzenlemesi karşısında yabancıların dernek kurması ve kurulmuş olan derneklere üye olabilmesi için fiil ehliyetine sahip olmakla ülke sınırları içerisinde

yerleşme hakkının bulunması gerekmektedir. Yabancı kişilerin fiil ehliyeti tespit edilirken 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu'nun 9.maddesindeki hükümler esas alınacak, hak ve fiil ehliyetleri de milli hukuklarına göre tespit edilecektir.¹⁵Ancak Anayasa'da yabancılar için de temel hak ve hürriyetlerin milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceğine dair hükümler saklıdır (m.16).

Yabancı Dernekler de, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak koşulu ile İçişleri Bakanlığının izni olması halinde Türkiye'de faaliyette ve işbirliğinde bulunabilecek, şube açabilecek ve üst kuruluşlar kurabildikleri gibi kurulmuş üst kuruluşlara katılabileceklerdir (TMK m.92, DK m.5/2). Aynı şekilde dernek, tüzüğünde gösterilen amacı gerçekleştirmek için uluslar arası faaliyette bulunmakla birlikte işbirliği içerisinde hareket edebilir, yurt dışında temsilcilik ve şube açabildiği gibi, dernek ve üst kuruluş kurmakla kurulanlara da katılabilmektedir (TMK m.91, DK m.5/1).

---

¹⁵ 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu'nun m.9 "(1) Hak ve fiil ehliyeti ilgilinin milli hukukuna tâbidir. (4) Tüzel kişilerin veya kişi veya mal topluluklarının hak ve fiil ehliyetleri, statülerindeki idare merkezi hukukuna tâbidir. Ancak fiilî idare merkezinin Türkiye'de olması hâlinde Türk hukuku uygulanabilir. (5) Statüsü bulunmayan tüzel kişiler ile tüzel kişiliği bulunmayan kişi veya mal topluluklarının ehliyeti, fiilî idare merkezi hukukuna tâbidir."

Kanuna uygun belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için bilgi ve çalışmalarını birleştirmek suretiyle bir araya gelen gerçek ve tüzel en az yedi kişilik tüzel kişiliğe sahip kişi topluluğunun bir kurucu unsuru da tüzüğüdür. TMK m.58'de "*Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Dernek tüzüğünde derneğin adı, amacı, (...) (2) gelir kaynakları, üyelik koşulları, organları ve örgütü ile geçici yönetim kurulunun gösterilmesi zorunludur. Dernek tüzüğü, kanunun emredici hükümlerine aykırı olamaz. Dernek tüzüğünde düzenlenmemiş konularda kanun hükümleri uygulanır.*" şeklinde olup DK'nun m.4'te ayrıca dernek tüzüğüne belirtilmesi zorunlu olan hususları ayrıntısı ile sıralamıştır.¹⁶

---

¹⁶ DK m.4: "*Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Bu tüzükte aşağıda gösterilen hususların belirtilmesi zorunludur:*

- a) *Derneğin adı ve merkezi.*
- b) *Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için dernekçe sürdürülecek çalışma konuları ve çalışma biçimleri ile faaliyet alanı.*
- c) *Derneğe üye olma ve üyelikten çıkmanın şart ve şekilleri.*
- d) *Genel kurulun toplanma şekli ve zamanı.*
- e) *Genel kurulun görevleri, yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve şekilleri.*
- f) *Yönetim ve denetim kurullarının görev ve yetkileri, ne suretle seçileceği, asıl ve yedek üye sayısı.*
- g) *Derneğin şubesinin bulunup bulunmayacağı, bulunacak ise şubelerin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri ile dernek genel kurulunda nasıl temsil edileceği.*
- h) *Üyelerin ödeyecekleri giriş ve yıllık aidat miktarının belirlenme şekli.*
- ı) *Derneğin borçlanma usulleri.*
- j) *Derneğin iç denetim şekilleri.*
- k) *Tüzüğün ne şekilde değiştirileceği.*
- l) *Derneğin feshi halinde mal varlığının tasfiye şekli.*"

IV. TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASINA İLİŞKİN SİSTEMLER VE DERNEKLERİN KURULUŞ SİSTEMİ

Temel bir amaç doğrultusunda toplanmış olan kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş bağımsız mal toplulukları, gerekli şartları taşımaları ve yasal prosedürü tamamlamaları halinde tüzel kişilik kazanırlar. Ancak kişi veya mal topluluklarının hukuk düzenince tanınması ve tüzel kişilik kazanması gerçek kişilerden farklıdır.¹⁷ Tüzel kişilerin kuruluşuna dair geçerli olan sistemleri; serbest kuruluş sistemi, normatif sistem ve izin sistemi olmak üzere üç gruba ayırmak mümkündür:

A. İzin Sistemi

Tüzel kişiliğin kazanılmasına dair bu sistemde, tüzel kişi tüzel kişiliği oluşturan kişi ya da mal topluluğundan bağımsız, başlı başına bir varlık olarak ancak devletin izniyle doğabilir. İzin verme konusunda yetkili olan makamlar aynı zamanda takdir yetkisine sahiptir¹⁸. Bu durumda tüzel kişiliğin kurulmasına yetkili olan idarece tüzel kişiliğin kurulmasına izin verilmediği hallerde buna karşı itiraz ve yargı yoluna

---

¹⁷Zeytin / Ergün, s. 108.

¹⁸Özsunay, Ergun: Medenî Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişilerin Genel Teorisi- Dernekler – Vakıflar, 4. Bası, İstanbul 1978, s. 54; Oğuzman, M. Kemal /Seliçi, Özer / Oktay Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 7. Bası, İstanbul, 2002, s.178.

başvurulamayacaktır.¹⁹ Bu sebeple de bu sistem genel olarak kontrole dayalı bir sistem olmasından dolayı totaliter rejimlerde kullanılmaktadır.²⁰

Tüzel kişiliğin kurulmasına ilişkin izin sisteminde izin, bir kanun veya idari işlem şeklinde olabilmektedir.²¹ Tüzel kişiliğin kuruluşunda temelde bu sistemin benimsenmesi kimi zaman devlet politikası bakımından tehlikeli olabilmektedir. Şöyle ki, bu sistemin varlığı halinde, bir derneğin, vakfın veyahut sendikanın kuruluşu, tamamen devletin keyfiyetine bırakılmaktadır. Böyle bir ortamda başta dernek kurma hürriyeti olmak üzere örgütlenme hak ve hürriyetlerin çoğu aşırı derecede kısıtlanmış olacaktır.²² Çünkü izin sisteminde hukuk düzenince belirlenen otoritenin izni olmadıkça ön şartlar dâhil tüm şartlar gerçekleştirilse dahi otorite topluluğa kişilik tanımadığı müddetçe tüzel kişilik doğmayacaktır.

B.Serbest Kuruluş Sistemi:

Serbest kuruluş sisteminde izin sisteminden farklı olarak, tüzel kişiliğin kurulmasında devletin hiçbir müdahalesi kabul edilmemektedir. Bu sebeple burada tüzel kişilik kazanılması hususundaki iradenin ortaya

---

¹⁹Zevkliler, Aydın / Havuççu,Ayşe: Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 5. Bası, Ankara 2005, S.155; Öztan, Bilge: Tüzel Kişiler, 4. Bası, Ankara 2001, s.17.

²⁰Zeytin / Ergün, s. 108.

²¹Özsunay, s. 52; Öztan, (Tüzel Kişiler), s. 17.

²²Velidedeoğlu, s. 29; Öztan, (Tüzel Kişiler), s. 18.

konulması ile birlikte tüzel kişilik hukuken kurulmuş olacaktır.²³ Dolayısıyla da topluluğun tüzel kişilik kazanması için herhangi bir yerden izin alma ya da herhangi bir yere başvuru şartı aranmayacaktır. Kanunun aradığı şartlar gerçekleştikten sonra bu yönde bir iradenin ortaya konulması ile tüzel kişilik kazanılacaktır. Aksine tüzel kişinin amacının hukuk düzeninin müsamaha gösteremeyeceği bir amaç olması halinde, tüzel kişilik kazanılmayacaktır. Nitekim mevzuatta da açıkça kuruluş aşamasında amacı, kanuna ve ahlâka aykırı olan kişi ve mal topluluklarının tüzel kişilik kazanamayacağı açıkça belirtilmiştir (TMK m.47/2).²⁴ Serbest kuruluş sistemi, diğer sistemlere nazaran hem demokratik hem de özgürlükçüdür. Ancak bu sistemde de tüzel kişiliğin kuruluşunda kesinliğin olmaması sakıncalıdır. Çünkü bu sistemde tüzel kişiliğin kuruluşunda hiçbir kayıt ve şartın aranmaması, sadece tüzel kişiliği meydana getirenlerin iradesinin aranması kafa karışıklığına sebep olacak haliyle de hangi topluluğun tüzel kişiliğe sahip olduğu, hangisinin

---

²³Köprülü, Bülent: Medeni Hukuk, Genel Prensipler- Kişinin Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 2. Bası, İstanbul 1984.s. 404; Öztan, (Tüzel Kişiler), s. 18; Zevkliler,Aydın /Acabay, Beşir / Gökyayla,Emre: Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara 2000,s. 545.

²⁴Zevkliler / Havutçu, s. 156; Dural, Mustafa / Öğüz, Tufan : Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku, C.II, 6. Bası, İstanbul 2002. s. 216;

olmadığı bilinemeyecektir. Haliyle de kişilerin menfaatinin ihlal edilmesi muhtemeldir.²⁵

C. Normatif Sistem:

Normatif sistemde de, serbest kuruluş sisteminde olduğu gibi kanunun, tüzel kişilik kazanılması hususunda getirdiği şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Ancak; serbest kuruluş sisteminden farklı olarak; normatif sistemde, tüzel kişiliğin kazanılabilmesi için kanun tarafından öngörülen ön şartların yerine getirilip getirilmediği, idari makamlarca denetlenmektedir. Haliyle tüzel kişiliğin kazanılması hususunda kanunen öngörülen ön şartlar yerine getirilmişse; artık, idari makamların bir takdir yetkisi kalmayacaktır.²⁶ Bu durumda idari makamlar, takdir yetkisini kullanırken yerinde olmayan haksız sebeplerle izin vermekten kaçınırsa da yargı yoluna başvurulabilecektir.²⁷

Normatif sistem, hukuk sistemlerinde üç farklı şekilde uygulanmaktadır²⁸. Buna göre; tüzel kişilik,

---

²⁵Velidedeoğlu, Hıfzı V. / Ataay, Aytekin M.: Türk Cemiyetler Hukuku, İstanbul, 1956, s. 29; Öztan, (Tüzel Kişiler), s. 18; Dural/ Öğüz, s. 217

²⁶Zevkliler / Acabey / Gökyayla, s.559; Akipek G.Jale/ Akıntürk, Turgut: Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, C.I, 4.Bası, Ankara 2002, s. 553.

²⁷Zevkliler / Acabey / Gökyayla, s.559; Akipek / Akıntürk, s. 553.

²⁸Zevkliler / Acabey / Gökyayla, s.559; Akipek / Akıntürk, s. 553.

- 1- Tüzüğün, devletin resmi gazetesinde ilânıyla
- 2- Tüzüğün resmi makamlara verilmesiyle (Normatif Bildirim Sistemi)
- 3- Tüzüğün belli bir kütüğe kaydedilmesiyle (Normatif Tescil Sistemi)²⁹ kazanılabilir.

Doktrinde bu hususta kimi yazarlara göre, normatif sistem ile serbest kuruluş sistemi farklı şekilde kategorize edilmektedir. Normatif sistem de, “tescil sistemi” olarak adlandırılmakta ve örneğin bir derneğin resmi makamlarca kanuna uygunluğu ve şartları taşıyıp taşımadığı incelenmekte ve kontroller yapıldıktan sonra, tescil ile tüzel kişilik kazanılması olarak kabul edilmektedir³⁰. Oysa serbest kuruluş sisteminde tüzel kişiliğin kazanılabilmesi için tüzel kişiliğin kazanılmasına dair iradenin açığa vurulmasının yanı sıra hukuk düzeni tarafından bildirim, ilân gibi bir takım şartların yerine getirilmesi gibi ön şartlar da aranabilmektedir. Yine serbest kuruluş sisteminin kabulü için önemli olan, resmi makamlar tarafından inceleme yapılmadan, kanunda öngörülen belgelerin teslimi ile tüzel kişilik kazanılması hususudur. ³¹ Bir diğer görüşte ise; normatif bildirim sisteminin, serbest kuruluş sistemi ile izin

---

²⁹Özsunay, s. 54-55; Zevkliler / Acabey / Gökyayla, s. 544; Zevkliler / Havutçu, s. 155

³⁰Öztaş, (Tüzel Kişiler), s. 18; Oğuzman / Seliçi / Oktay , s. 179; Dural/ Öğüz, s. 216; Öztaş, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 16. Bası, Ankara 2005, s. 305.

³¹Oğuzman / Seliçi / Oktay , s. 178; Velidedeoğlu, s. 28.

sistemi arasında nevine münhasır bir sistem olarak kabul edilmesi gerçeğidir.³²

D. Türk Hukuku'nda Derneklerin Kuruluşunda Geçerli Olan Sistem

Türk Hukuku'nda tüzel kişiliğin kazanılması farklı kuruluş sistemlerine tâbidir. Vakıf ve ticaret şirketlerinin kuruluşunda tescil sistemi, kamu hukuku tüzel kişileri bakımında da izin sistemi geçerlidir.³³ Hukuk sistemimizde özellikle doktrinde, serbest kuruluş sistemi ile normatif sistemin, farklı şekillerde kabul edilmesinden kaynaklanan görüşler çerçevesinde, derneklerin kuruluşu bakımından kimi yazarlara göre, serbest kuruluş sistemi, kimine göre ise normatif sistem geçerlidir. Özellikle derneklerin kuruluşunu ve tüzel kişilik kazanmasını serbest kuruluş sistemine göre kabul eden görüşlere göre; dernekler açısından hangi sistemin geçerli olduğunun tespiti için, dernek kurma hürriyetini düzenleyen Anayasal hak çerçevesinde yorumlanmaktadır. Çünkü Anayasa da açıkça "*Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir*" hükmü, dernekler bakımından serbest kuruluş sisteminin, bir anayasa hükmü olarak benimsenmiş olduğunu açıkça göstermektedir

---

³²Bilge (Medenî Haklar), s.26.

³³Dural/ Öğüz, s. 217; Oğuzman / Seliçi / Oktay , s. 179.

(Anayasa m.33).³⁴ Aynı şekilde, TMK 57. maddesi ve DK'nun 3. maddesinde de, herkesin, önceden izin almadan dernek kurabileceği düzenlenmiştir. Şöyle ki “*Dernekler, kuruluş bildirimini, tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar*” hükmü ile derneklerin tüzel kişilik kazanması için, kurulma iradesinin açıklanması yanında ek şart olarak, bir takım belgelerin, yetkili idari makamlara verilmesi aranmıştır (TMK m. 59). Yine kuruluş bildirimini, tüzük ve diğer belgeler, en büyük mülki idare amiri tarafından, altmış gün içinde incelenecektir (TMK m.60). Buna göre; bu belgelerin idareye verilme nedeni, bunlarda bir eksiklik yahut kanuna aykırılık bulunup bulunmadığının tespitine yöneliktir. Bu bakış açısına göre, Medenî Kanun'da öngörülen sistem her ne kadar normatif sistemi çağrıştırıyorsa derneklerin, bu belgelerin idareye incelenip kanuna uygunluğunun tespitinden önce, belgelerin idareye verilmesi ile tüzel kişilik kazanmaları karşısında (TMK m.59) dernekler için serbest kuruluş sisteminin geçerli olduğu olarak kabul edilmesi gerekmektedir.³⁵ Doktrinde ağır basan görüşe katılmakla, kanımızca da Türk Hukuk Sisteminde derneklerin kuruluşunda, kurucuların tüzel kişiliği kurma yönündeki iradelerini açıklamaları ile tüzel kişilik kazanıldığından bu sistem kabul edilmektedir.³⁶

---

³⁴Dural/ Ögüz, s. 218; Oğuzman / Seliçi / Oktay , s. 180.

³⁵Velidedeoğlu, s. 28; Akünal, s. 62; Öztan, (Tüzel Kişiler), s. 17; Dural/ Ögüz, s. 219; Oğuzman/ Seliçi / Oktay , s. 179; Öztan (Hukukun Temel Kavramları), s. 305.

³⁶Zeytin / Ergün, s. 109

IV. DERNEKLERİN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI

Öncelikle TMK'na göre başlı başına bir varlığı olmak üzere hukuka ve ahlaka uygun amaç edinen ve bu amaç doğrultusunda örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülennmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler çerçevesinde tüzel kişilik kazanabilmektedir(TMK m.47). Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara sahip ve borçlara ehildirler. Yine bu tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla da fiil ehliyetini kazanacak (TMK m.48) ve iradelerini bu organları aracılığıyla açıklayacaklardır. Dolayısıyla fiil ehliyetini, kişilerin kendi fiilleri ile hak edinebilmesi ve borç altına girebilmesi olarak tanımlarsak yerinde bir tanım yapmış olacağız. Organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokabilmekte ancak kusurlarından dolayı ayrıca da kişisel olarak sorumlu olacaklardır(TMK m.49,50). Dolayısıyla tüzel kişiler de tıpkı gerçek kişiler gibi hak ve fiil ehliyetine sahip olup iradelerini kanunun tanıdığı sınırlar içerisinde serbestçe açıklayabilecek ve kendi fiilleri ile medeni hakları kullanabilecek ve borç altına girebilecektir. Yine tıpkı gerçek kişiler gibi davada taraf ehliyetine sahip olup ayrıca hukuki iş ve eylemleri de gerçekleştirebileceklerdir.

Başka bir tanımla tüzel kişiliği, kanun sınırları çerçevesinde haklar ve borçlar edinebilme iktidarı tanınmış, ortak bir amacı gerçekleştirmek maksadıyla ve başlı başına bağımsız bir varlığa sahip örgütlenebilen kişi

ve mal toplulukları ³⁷ diye tanımlarsak derneklerin de tüzel kişiliğe haiz tüm vasıflara sahip olması gerektiği sonucuna varabiliriz.

Türk Medenin Kanunu’nda Derneklerin “Kuruluşu” başlığı altında düzenlenen “Tüzel kişiliğin kazanılması” alt başlığında yer alan “Kazanma anı” şu şekilde düzenlenmiştir: “Madde 59- Dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülkî amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar. Kuruluş bildiriminin içeriği ve gerekli belgelerin nelerden ibaret olduğu, yönetmelikte gösterilir.” demek sureti hangi aşamada derneklerin tüzel kişilik kazandığı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bir derneğin tüzel kişilik kazanması, Dernekler Yönetmeliği’nde³⁸ ayrıca düzenlenen kuruluş bildirimi ile dernek tüzüğünden iki imzalı nüsha ile Yönetmelikte kuruluş bildirimine ekli olması gereken ekleri³⁹ ile birlikte

---

³⁷Akipek Jale G., Akıntürk Turgut, Ateş Karaman, Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Yayınları, Cilt-I, s. 509.

³⁸ 31.03.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Dernekler Yönetmeliği

³⁹ Dernekler Yönetmeliği’nin m. 5: “Kuruluş Bildirimi” başlıklı “Dernek kurucuları tarafından imzalanmış iki adet kuruluş bildirimi ve aşağıda belirtilen ekleri, derneğin kurulacağı yerin mülki idare amirliğine verilir.

- a) Kurucular tarafından her sayfası imzalanmış iki adet dernek tüzüğü,
- b) (Yürürlükten kaldırılmıştır: 30.12.2009-27448)
- c) Dernek kurucuları arasında tüzel kişiliklerin bulunması halinde; bu tüzel kişilerin unvanı, yerleşim yeri ve kuruluş belgesi ile tüzel kişiliklerin organları tarafından yetkilendirilen gerçek kişi de belirtmek kaydıyla bu konuda alınmış kararın fotokopisi,
- d) Kurucular arasında yabancı dernek veya dernek ve vakıf dışında kar amacı gütmeyen kuruluşlar bulunması halinde, bu tüzel kişilerin dernek kurucusu olabileceğini gösteren İçişleri Bakanlığınca verilmiş izin belgesi,

yönetim faaliyetlerinin yürütüldüğü yer olarak kabul edilen yerleşim yerinin dolayısıyla da dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülki idari amiri olarak kabul edilen vali ve kaymakama vermesi anıdır.

Kuruluş bildirimini ve eklerinin verilmesi ile birlikte bu belgelerin doğruluğu ile dernek tüzüğü, en büyük mülki idari amir tarafından altmış günde içinde dosya üzerinden incelenmekte, eksiklik tespit edilmesi halinde de kuruculardan istemin tebliğinden başlayarak 30 gün içerisinde tespit edilen eksiklik ve kanuna aykırılığın giderilmesi talep edilmekte, giderilmemesi halinde de, en büyük mülkî amir, yetkili asliye hukuk mahkemesinde derneğin feshi konusunda dava açması için durumu Cumhuriyet savcılığına bildirir ve Cumhuriyet savcısı mahkemeden derneğin faaliyetinin durdurulmasına karar verilmesini de isteyebilecektir. Kuruluş bildiriminde, tüzükte ve belgelerde kanuna aykırılık veya noksanlık bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlık belirli sürede giderilirse; keyfiyet derhâl derneğe yazıyla bildirilmekte ve dernek, dernekler kütüğüne kaydedilmektedir (TMK m.60). Belge teslimi ile tüzel kişilik kazanan dernekler 60. maddenin son fıkrası gereğince yapılan yazılı

---

e) Kurucular arasında yabancı uyruklular varsa, bunların Türkiye'de yerleşme hakkına sahip olduklarını gösterir belgelerin fotokopileri,

f) Yazışma ve tebliğati almaya yetkili kişi veya kişilerin adı, soyadı, yerleşim yerlerini ve imzalarını belirten liste.

Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçeler hariç diğer ilçelerdeki dernek kuruluş işlemlerinde istenen belgeler birer arttırılarak verilir.

Dernekler, kuruluş bildirimini ve eklerini mülki idare amirliğine vermek suretiyle tüzel kişilik kazanırlar.”

bildirimi izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmakla yükümlendirilmiştir (TMK m.61).

Çünkü TMK'nun 49.maddesinde kanunda ve kuruluş belgelerinde yer alan gerekli olan organlara sahip olmakla bu tüzel kişiliğin fiil ehliyetinin başlayacağını açıkça düzenlemiştir. Bu sebeple dernekler, kurulduğu anda hak ehliyetine sahip olsa da tüzel kişi kurulduğu zaman henüz organlar oluşmamış ise dernek fiil ehliyetinden yoksun olacaktır.

Tüzel kişiler kendilerini meydana getiren gerçek kişilerden bağımsız olmakla bu gerçek kişilerin hak ve borçlarından da tamamıyla bağımsız olacaklardır. TMK'nun 50.maddesinde de açıkça düzenlendiği üzere organlar, tüzel kişiyi hukuki işlemleri ile diğer bütün fiilleri ile tüzel kişiyi borç altına sokabilmektedir. Ayrıca üyelerin ayrılması da bir tüzel kişilik olan derneğin sona ermesi anlamına gelmemekte, topluluktaki çoğunluğun kararı da belli bir amaç doğrultusunda verilmiş tek bir karar olarak kabul edilmeyecektir.⁴⁰

V. SONUÇ

Sonuç olarak, dernekler toplumsal ve siyasal ihtiyaçlar gereği kişilerin kendilerini daha güvende hissetmek için oluşturulan kişi topluluklarıdır. Kişi topluluğu olmasından bahisle de hem gerçek hem de

---

⁴⁰KÖPRÜLÜ, Bülent , Medeni Hukukta Tüzel Kişiler, Fakülteler Matbaası, İstanbul-1967, s.3.

tüzel kişilerin (en az yedi) bir araya gelmesi ile kanuna aykırı olmayacak şekilde bir amaç edinerek çalışma ve bilgilerini birleştirmek sureti ile oluşturulmaktadır. Kuruluş anında hak ehliyetine sahip olmakla beraber kuruluş bildirimlerindeki organlarını oluşturmak ile ancak fiil ehliyetine sahip olacaklardır. Yine dernek kurucularının fiil ehliyetine sahip olmaları gerekmektedir. Ancak her ne kadar dernekler tam hak ehliyetine sahip ise de bu haklar cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki haklardır. Buna istinaden derneklerin sahip olduğu, dernek tüzel kişiliğine son verme, üye kabul etme ve çıkarma gibi bazı hakları da gerçek kişiler kullanamamakta, bu haklara tüzel kişi olmaları sebebiyle sahip olmaktadır. Yine dernekler tam fiil ehliyetine sahiptirler. Mevzuatımızda faaliyet alanları sınırlandırılrsa da uluslararası mevzuatlara paralel olarak çocuklar tarafından dernekler kurulabileceği ve üye olunabileceği güvence altına alınmıştır. Yine fiil ehliyetine sahip olma Türkiye’de yerleşme hakkına sahip olanların da dernek kurma ve kurulan derneklere üye olma hakları güvence altına alınmıştır.

Kısaca her uluslararası ve ulusal mevzuatlarda yer bulan derneklerin varlığı insanın insan olarak vazgeçemeyeceği ve her daim ihtiyaç duyacağı bir insan topluluğudur.

KAYNAKÇA

AKİPEK Jale G., AKINTÜRK Turgut, ATEŞ KARAMAN, Derya: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Yayınları, Cilt-I

ALABAŞ, Mehmet, Türkiye’de Derneklerin Ticari İşletme İşletmesi, Ankara Barosu Dergisi, 1996, Sayı 3

ÇAĞLAYAN, Ramazan: Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kısıtları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2016, Sayı 7

DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan : Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku, C.II, 6. Bası, İstanbul 2002

ERGÜL, Ergin: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru: Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Bireysel Başvuru Yolunun Anatomisi, Temmuz- 2015

KÖPRÜLÜ, Bülent: Medeni Hukuk: Genel Prensipler - Kişinin Hukuku, İstanbul- 1984

KÖPRÜLÜ, Bülent: Medeni Hukukta Tüzel Kişiler, Fakülteler Matbaası, İstanbul- 1967

OĞUZMAN, M.Kemal, SELİÇİ Özer, OKTAY Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 7. Bası, İstanbul, 2002

ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 16. Bası, Ankara 2005

ÖZSUNAY Ergun: Medenî Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişilerin Genel Teorisi-Dernekler – Vakıflar, 4. Bası, İstanbul 1978

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı V. / ATAAY, Aytekin M.: Türk Cemiyetler Hukuku, İstanbul, 1956

YAVUZYİĞİT, Musa Hikmet: Dernekler ve Demokrasi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 50, Sayı 1, 1995

ZEVKLİLER, Aydın / HAVUTÇU, Ayşe: Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 5. Bası, Ankara 2005

ZEYTİN, Zafer / ERGÜN, Ömer : Türk Medenî Hukuku, 2. Bası, Ankara, 2013

AİHM. KARARLARI

Sigurdur A.,Sigurjonsson ve İzlanda Kararı, Başvuru No: 16130/90, Karar Tarihi: 30 Haziran 1993, par. 31, Karar metni için bkz. http://www.humanrights.is/static/files/Itarefni/sigurdur_sigurjonsson_gegn_islandi.pdf (07.11.2017)

Demir/ Baykara ve Türkiye Kararı, Başvuru no: 34503/97, Karar Tarihi:
12 Kasım 2008, Kararın Türkçe çevirisi için bkz.
<http://kararara.com/aihm/turkce2/aihm11186.htm> (07.11.2017)

Demir/ Baykara ve Türkiye Kararı, Başvuru No: 34503/97, Karar Tarihi:
12 Kasım 2008, Kararın Türkçe metni için bkz.
<http://kararara.com/aihm/turkce2/aihm11186.htm> (07.11.2017)